

UN MORMÎNT DE EPOCĂ MEDIEVALĂ DESCOPERIT LA GURA CANLIEI, JUD. CONSTANȚA

DE

M. IRIMIA

Cu prilejul cercetărilor arheologice începute în anul 1974 în punctul arheologic Gura Canliei¹, situat pe malul drept al Dunării la aproximativ 2,5 km în aval de cunoscuta cetate de la Păciul lui Soare, a fost descoperit și un mormint a cărui prezentare constituie obiectul notei de față.

Mormintul, în cistă de piatră, se afla² cu partea sa superioară la adâncimea de 0,80 m de la suprafața actuală a solului. Baza sa era situată la adâncimea de 1,10 m. Mormintul era orientat pe direcția generală est-vest (62°–242°), cu o declinație relativ mare, de 28° spre nord-est și respectiv sud-vest.

Cista mormintului era construită din blocuri mari de calcar; în capătul de vest, în afara blocului de calcar care închidea mormintul, erau așezate vertical o oală și o cărămidă, romane, desigur refolosite. Patru dintre blocurile paralelipipedice³ ale cistei au urme de mortar alburu-văros, cu nisip și lăcașuri pentru încastrare care indică proveniența lor dintr-o construcție. Celelalte blocuri paralelipipedice, cu forme parțial neregulate, nu prezintă urme de mortar, dar unele dintre ele pot reprezenta totuși blocuri de construcție refolosite. Cista mormintului era acoperită cu trei lespezi de mari dimensiuni⁴ așezate orizontal, spre capătul de vest și cu cîteva bolovani mai mici situați înspre est. La partea inferioară a cistei nu s-au descoperit nici o piatră ori, eventual, cuie de sicriu, ceea ce dovedește că defunctul a fost așezat direct pe sol. Mormintul avea lungimea exterioară de 1,86 m și lățimea de 0,74 m; lungimea în interior a cistei era de numai 1,65 m, iar lățimea de 0,35 m.

Scheletul era situat în poziția întinsă, pe spate, cu capul spre vest și ambele brațe așezate pe abdomen. A aparținut unui adolescent, deoarece lungimea sa nu depășea 1,37 m.

În mormint nu a apărut nici un material arheologic care ne-ar putea ajuta la datare. Pămîntul de umplutură al cistei conținea doar cîteva fragmente ceramice romane și alte două fragmente de vase feudale-timpurii de tip Dridu, care reprezintă numai un *terminus post quem* pentru mormintul în discuție.

Un indiciu cronologic relativ ni-l pot oferi blocurile de calcar refolosite, cu urme de mortar, deși este dificil de precizat din care construcție anume au fost ele scoase. Deoarece cea mai apropiată fortificație cunoscută este cetatea bizantină de la Păciul lui Soare, putem presupune, cu suficientă certitudine, că blocurile de piatră ar putea proveni din zidul acestela.

Săpăturile mai vechi executate pe dealul Dervent – vizavi de cetatea amintită – au scos la iveală morminte asemănătoare, construite cu blocuri provenite din zidul cetății, demantelat parțial într-o anumită perioadă și care au fost datate în secolele X–XI⁵.

Morminte relativ asemănătoare, în ciste de piatră, orientate est-vest (cu capul la vest, iar brațele încrucișate), conținând un inventar funerar relativ sărac, constituit exclusiv din

¹ Zona arheologică de aici, situată pe micile promontorii prin care se termină ambii versanți ai Dealului Uscat, printre care curge gîrla Canliei, vizavi de insula Manca (Aurora) este relativ cunoscută, deoarece în mai multe rânduri diferiți cercetători au semnalat materiale recoltate prin cercetări de suprafață (D. Vilcanu, SCIV, 13, 1962, 1, p. 141–145); P. Diaconu, N. Anghelescu, RevMuz, 5, 1968, 4, p. 349–351; N. Conovici, Crișan Mușțeianu, SCIV, 26, 1975, 4, p. 546–547. Cercetările arheologice cu caracter de salvare pe care le efectuăm în prezent își propun, în principal, cunoașterea locuirii hallstattiene.

² În secțiunea S₁, caroul 6.

³ Trei dintre ele au următoarele dimensiuni: 1 – cu un lăcaș la unul din capete, sub forma literei L = 52 × 33 × 23 cm; 2 – cu un lăcaș asemănător = 60 × 32 × 22 cm; 3 – cu o nișă în forma literei U = 72 × 28 × 22 cm.

⁴ Două, aproximativ dreptunghiulare, cu dimensiunile de 75 × 45 × 17 cm, cu cîte un șanț la unul din capete, iar o altă lespede trapezoidală.

⁵ Morminte inedite; informații Petre Diaconu.

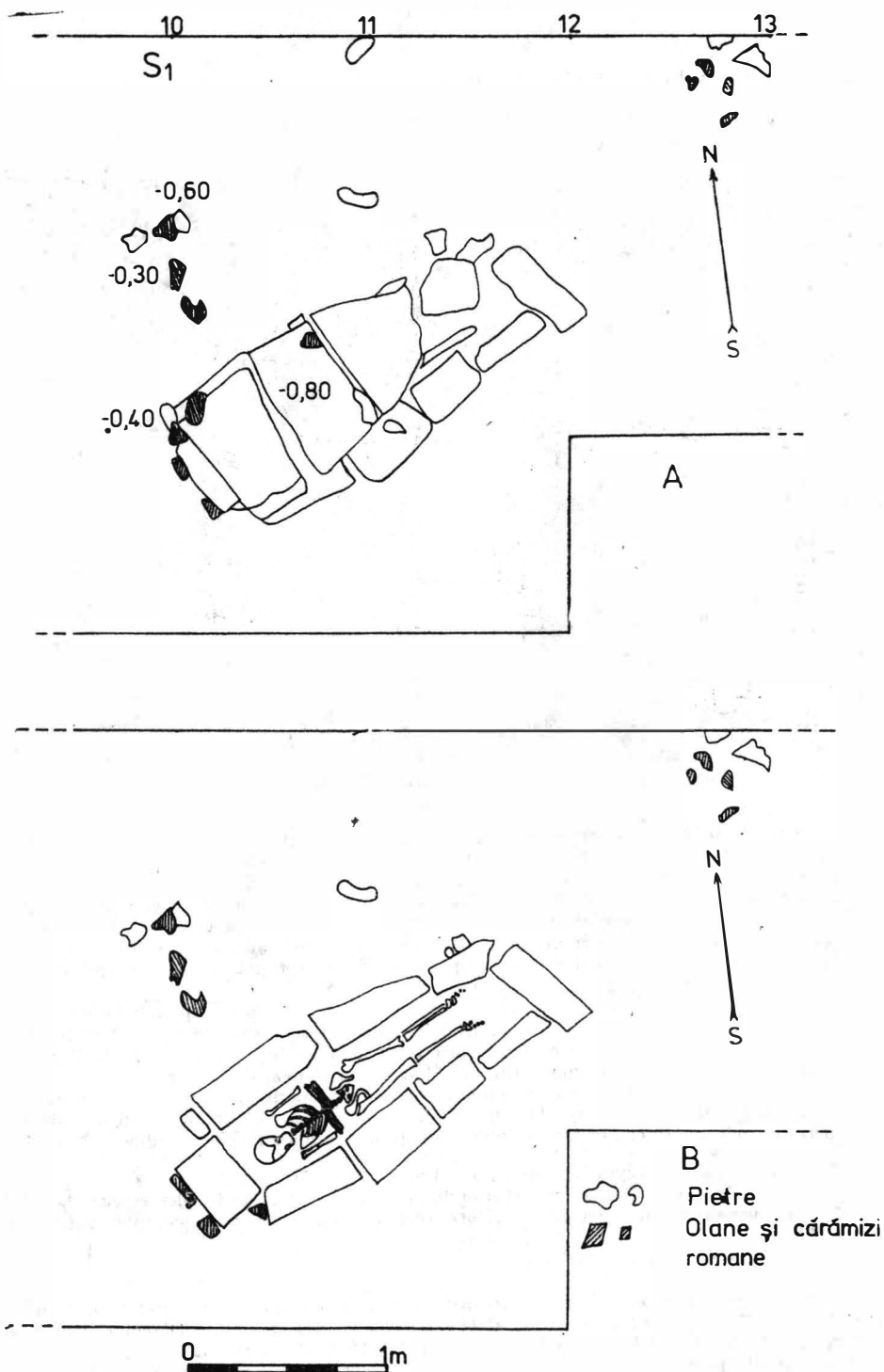

Fig. 1. Gura Canliei. Mormint de epocă medievală (desen).

podoabe, s-au descoperit în apropiere de Cavarna (R. P. Bulgaria), unde au fost datate larg în secolele VIII—XI⁶.

Morminte de același tip, dar în ciste construite din blocuri de cretă s-au descoperit la Basarabi⁷. Aici ele au fost datate, cu relativă siguranță, la sfârșitul secolului al X-lea.

Fig. 2. Gura Canliei. Mormint de epocă medievală (foto).

În legătură cu tipul funerar amintit, M. Mirtshev considera că forma mormintelor de la Cavarna, construite din pietre de diferite grosimi, cioplite neregulat, constituie o tradiție a mormintelor paleocreștine de la sfârșitul secolului al IV-lea, obicei care s-ar fi păstrat până în secolul al XIV-lea⁸. Îndoirea brațelor și așezarea lor pe abdomen ar reprezenta un obicei funerar practicat încă din secolul al VI-lea e.n., până astăzi. Autorul consideră de asemenea că tehnica bună de execuție a mormintelor și alte elemente ale ritualului sau inventarului funerar reprezintă dovezi ale unei tradiții antice neîntrerupte și că necropola de la Cavarna aparține unei populații locale, creștine, din secolele amintite⁹.

Este posibil ca mormintele de acest tip să reprezinte o dovadă a perpetuării unor tradiții funerare din epoca romană-tirzie, în care întâlnim de asemenea morminte paleocreștine cu un inventar arheologic relativ sărac. Asemenea morminte paleocreștine în care s-au folosit „cutii” paralelipipedice sau trapezoidale construite din blocuri sau lespezi de calcar, cărora le lipsește fundul — scheletul fiind așezat direct pe pământ — s-au descoperit mai ales la Callatis¹⁰.

Analogiile amintite mai sus și puținele date arheologice pe care le avem la îndemână nu ne permit decât o datare largă a mormintului de la Canlia în epoca medievală, eventual

⁶ Milko Mirtshev, *Izvestija Varna*, 13, 1961, p. 67—76.

⁷ Informație P. Diaconu. În raportul preliminar (I. Barnea, Virgil Bilciurescu, *Materiale* 6, 1959), sint prezentate pe scurt 10 morminte, fără a se specifica vreun complex funerar de tipul amintit.

⁸ M. Mirtshev, *op. cit.*, p. 75.

⁹ *Ibidem*.

¹⁰ M. Petrescu-Dimbovița, în *Raport asupra activității științifice a Muzeului național de antichități în anii 1942 și 1943*, București, 1944; C. Preda, Em. Popescu, P. Diaconu, *Materiale*, 8, 1962, p. 451—452; P. Diaconu, *Glasul bisericii*, 23, 1964, 7—8, p. 712—723; C. Ionomu, *Pontica*, 2, 1969, p. 81—110; C. Preda, N. Cheluță-Georgescu, *Pontica*, 8, 1975, p. 67—75; C. Preda, *Callatis. Necropola romano-bizantină*, București, 1980, p. 15—16.

Într-o perioadă ulterioară uneia dintre demantelările zidului cetății Păcuiul lui Soare, probabil în secolele X—XI e.n.

EIN GRAB AUS DEM MITTELALTER, ENTDECKT IN GURA CANLIEI, KREIS CONSTANȚA

ZUSAMMENFASSUNG

Der Verfasser schildert ein Inhumationsgrab in Steinziste, das 1974 in Gura Canliei, ungefähr 2,5 km flußabwärts von der byzantinischen Burg Păcuiul lui Soare, entdeckt wurde. Die Ziste wurde aus großen Kalksteinblöcken hergestellt, von denen wenigstens vier mit Mörtelspuren und Einfügräumen von einem Bau stammen. Das Knochengestüst wurde senkrecht auf den Rücken, in Richtung Ostwest, mit dem Kopf nach Osten und beide Arme auf dem Bauch, gelegt. Das Grab gehörte einem Jüngling. Im Inneren wurden keine archäologisch charakteristische Materialien entdeckt. Einen chronologisch relativen Hinweis bieten uns die wiederbenützten Kalksteinblöcke, die wahrscheinlich aus der Mauer der byzantinischen Burg Păcuiul lui Soare stammen.

Ungefähr ähnliche Gräber sind in Derwent, Basarabi und Kavarna bekannt.

Der Verfasser ist der Meinung, daß die in Steinziste gebauten christlichen Gräber dieses Typs, Beweise für manche ältere fortdauernde Begräbnisriten bieten. Das Grab von Canliei kann ungefähr in eine Periode der Zerstörung der Burg Păcuiul lui Soare, wahrscheinlich in das 10. — 11. Jh., datiert werden.

ABBILDUNGSVERZEICHNIS

Abb. 1. Gura Canliei. Ein Grab aus dem Mittelalter.

Abb. 2. Gura Canliei. Ein Grab aus dem Mittelalter.